

Горняк О. В.
*доктор економічних наук, професор,
завідувачка кафедри економіки та підприємництва
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова*

Трусов Д. О.
*студент 2 курсу магістратури
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-254-1-24>

РОЗВИТОК ІНСТИТУТІВ СУЧАСНОЇ СЕРВІСНОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Інституціоналізація соціально-економічних процесів є важливим фактором розвитку сучасної економіки. Формування і розвиток інститутів сервісної економіки забезпечує її динаміку і сприяє постіндустріалізації національної економіки. При цьому зростання ролі сфери послуг в економічній системі, як вважає А. Вітренко, є не лише результатом перерозподілу ресурсів на користь даної сфери, але й визначається впливом демографічних чинників, високою еластичністю попиту та на послуги за доходом, зростанням значення даної сфери як постачальника проміжних ресурсів для матеріального виробництва [1, с. 34]. В той же час слід відзначити вагомий вплив процесу інституціоналізації сфери послуг, який з одного боку, є результатом удосконалення сучасної ринкової економічної системи, а з іншого, – сприяє зростанню зрілості ринкових інститутів.

Інститути сучасної сервісної економіки України розвиваються в складних умовах, оскільки її економічна система ринкового типу ще недостатньо сформована, що відповідним чином впливає на процеси інституціоналізації в усіх сферах і галузях. Крім того, в багатьох сферах і галузях переважають трудомісткі виробництва, недосконалим є нормативно-правове середовище, що стримує інноваційний розвиток даної сфери та зростання продуктивності праці в ній.

Формування і розвиток інституціональної структури сервісної економіки тісно пов'язані з динамікою даної сфери національної економіки.

Зважаючи на те, що в Україні сфера послуг почала переважати в структурі ВВП, починаючи з 2001 року, можна зрозуміти основні причини недосконалості інститутів. Сфера послуг, як відомо, складається з різноманітних видів економічної діяльності: торгівля; послуги готелів

та ресторанів; фінансові, транспортні, страхові, освітні, професійні послуги; послуги охорони здоров'я тощо. В розвинених країнах найбільш динамічно розвиваються такі напрямки як фінансові, страхові, професійні консультативні послуги, які поступово нарощують свою частку у ВВП країн. Це, з одного боку, є результатом розвитку інститутів сервісної економіки, а з іншого, – викликано необхідністю зростання продуктивності і забезпечення конкурентних переваг.

Динамічний розвиток сфери послуг в Україні розпочався в 90-ті роки ХХ ст. Причиною її розвитку пов'язані, з одного боку, з тим, що деякі її види не передбачають великих капіталовкладень (роздрібна торгівля, консультаційні послуги тощо), інші, – надають можливість отримувати високі прибутки (трастові, фінансові послуги тощо). Особливістю сфери послуг є також те, що попит на послуги зростає, коли матеріальне виробництво знаходиться у кризовому стані [2, с. 111]. В період воєнного стану також досить чітко проявляється одна тенденція. Види діяльності сфери послуг відновлюються значно швидше, і вони більш швидше адаптується до умов війни, відповідаючи запитам як військових, так і мирних громадян країни. Особливою сферою діяльності в структурі сервісної економіки стала волонтерська діяльність, сутність, роль і значення якої для економіки України, починаючи з 2014 року, потребує особливого дослідження, оскільки в ній поєднуються економічні, соціальні, ментальні аспекти, і вона виконує, крім усіх інших функцій, важливу місію – формування сучасної української нації. Це також один із напрямів інституціоналізації сервісної економіки. Інститут волонтерства сформувався на основі глибинних ментальних засад українського народу і в той же час він відповідає сучасним потребам розвитку нації та державності. Це і робить його важливим інститутом сучасної сервісної економіки.

Європейський вектор розвитку України в контексті сервісної економіки передбачає створення системи комерційних та некомерційних брендів. У результаті модернізації національної економіки на основі зростання продуктивності праці, якості послуг і створення умов для подальшого розвитку [4]. При цьому важливим є поєднання процесів формування бренду послуги, компанії та країни (територія походження), тобто інтеграцію усіх форм бренду. Це забезпечує синергійний ефект на основі взаємовпливу різних форм бренду. Бренд та брендування є важливими інститутами сучасної сервісної економіки, розвиток яких забезпечує підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки.

Таким чином, інституціоналізація сучасної сервісної економіки є важливою умовою її розвитку та розвитку національної економіки в цілому. Інститути сервісної економіки в Україні формується в складних умовах системних перетворень, кризових явищ, пов'язаних, перш за все, з воєнними діями та їх наслідками.

Література:

1. Вітренко А. О. Сервісна економіка: теорія, сучасні виклики та глобальні тренди. Київ : Знання, 2016. 413 с.
2. Янченко Н. В., Брюховецька Т. В., Андріянова О. А. Роль послуг в розвитку сучасної економіки. *Молодий вчений*. 2018. № 5.1 (57.1). С. 111–114.
3. Євтушенко Н. В. Особливості формування сервісної економіки. *Економіка та держава*. 2015. № 3. С. 103–106.
4. Студінська Т. Я. Бренд у національній економіці України. Монографія. Київ : ДНДІМЕ, 2016. 345 с.